Les 52 – Antwoorden

Opdracht 1: Lezen zonder puntjes: geef de puntjes, de uitspraak en de vertaling.
נָסַפֶּר יְלָדִים בַּבַּיִת [אֲנַחְנוּ] [anachnoe] nesaper yeladim babayit Wij zullen de kinderen in het huis tellen
אֲנִי בֶּן שִׁבְעִים שָׁנָה ani ben sjiv'im sjánáh Ik ben een man van zeventig jaar/Ik ben 70 jaar
אַחַת עֶשְׂרֵה הוּא מִסְפָּר אִי־זוּגִי achat èsre hoe mispár i-zoegi Elf is een oneven getal
בְּרְחוֹב הַשְּׁלִישִׁי birchov hasjlisji In de derde straat *(geen 2 sjewa's na elkaar, zie Les_05, 5)*
אֲנִי אַף פַּעַם לֹא מְסַפֵּר אֶת הַשֵּׁם שֶׁלִּי ani af pa'am lo mesaper èt hasjem sjèli Ik vertel nooit mijn naam
הוּא מְסַפֵּר סִיפּוּר עַל בֵּית הַסֵּפֶר hoe mesaper sipoer al bet hasefer Hij vertelt een verhaal over de school
שֶׁבַע הוּא מִסְפָּר יְסוֹדִי sjeva hoe mispár yesodi Zeven is een hoofdtelwoord

Opdracht 2: Vervoeg het werkwoord שָׁמַר sjámar [pa'al] Bewaken, bewaren, opslaan (bestand)

Persoon	*Tegenwoordige tijd*		*Verleden tijd*	*Toekomende tijd*		*Persoon*	
Ik (m)	שׁוֹמֵר	sjomer	שָׁמַרְתִּי	sjámarti	אֶשְׁמוֹר	èsjmor	אֲנִי
Ik (v)	שׁוֹמֶרֶת	sjomèrèt	שָׁמַרְתִּי	sjámarti	אֶשְׁמוֹר	èsjmor	אֲנִי
Jij (m)	שׁוֹמֵר	sjomer	שָׁמַרְתָּ	sjámartá	תִּשְׁמוֹר	tisjmor	אַתָּה
Jij (v)	שׁוֹמֶרֶת	sjomèrèt	שָׁמַרְתְּ	sjámart	תִּשְׁמְרִי	tisjmeri	אַתְּ
Hij	שׁוֹמֵר	sjomer	שָׁמַר	sjámar	יִשְׁמוֹר	yisjmor	הוּא
Zij	שׁוֹמֶרֶת	sjomèrèt	שָׁמְרָה	sjám'ráh	תִּשְׁמוֹר	tisjmor	הִיא
Wij (m)	שׁוֹמְרִים	sjomerim	שָׁמַרְנוּ	sjámarnoe	נִשְׁמוֹר	nisjmor	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	שׁוֹמְרוֹת	sjomerot	שָׁמַרְנוּ	sjámarnoe	נִשְׁמוֹר	nisjmor	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	שׁוֹמְרִים	sjomerim	שְׁמַרְתֶּם	sjemartèm	תִּשְׁמְרוּ	tisjmeroe	אַתֶּם
Jullie (v)	שׁוֹמְרוֹת	sjomerot	שְׁמַרְתֶּן	sjemartèn	תִּשְׁמְרוּ	tisjmeroe	אַתֶּן
Zij (m)	שׁוֹמְרִים	sjomerim	שָׁמְרוּ	sjamroe	יִשְׁמְרוּ	yisjmeroe	הֵם
Zij (v)	שׁוֹמְרוֹת	sjomerot	שָׁמְרוּ	sjamroe	יִשְׁמְרוּ	yisjmeroe	הֵן

Geb. wijs: m: שְׁמֹר sjemor, v: שִׁמְרִי sjimri, mv: שִׁמְרוּ sjimroe, infinitief: לִשְׁמוֹר lisjmor

Opdracht 3: Vertaal en geef de uitspraak

Ik vertelde het verhaal aan hem
סִיפַּרְתִּי לוֹ אֶת הַסִּיפּוּר [אֲנִי]
[ani] siparti lo èt hassipoer
Ik (v) ben 35 jaar oud
אֲנִי בַּת שְׁלוֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה
ani bat sjelosjim wechámesj sjánáh
Het aantal mensen is ontelbaar
מִסְפָּר הָאֲנָשִׁים הוּא אֵין סָפִיר
mispár haánásjim hoe en sáfir *
Wat is uw (m,v) volgnummer in de winkel?
מַהוּ מִסְפָּר הַסִּידּוּרִי שֶׁלְּךָ [שֶׁלָּךְ] בַּחֲנוּת?
mahoe mispár hassidoeri sjèlchá [sjelách] bachanoet? *
Mijn leeftijd is 73 jaar
הַגִּיל שֶׁלִּי הוּא שִׁבְעִים וּשְׁלוֹשָׁה שָׁנִים
haggil sjèli hoe sjiv'im oesjelosjáh sjánim
Ik bewaar een oude stoel voor een oude man
אֲנִי שׁוֹמֵר כִּיסֵּא יָשָׁן בִּשְׁבִיל אִישׁ זָקֵן
ani sjomer kisse yásjan bisvil isj záqen
Een jong meisje gaat een oud verhaal vertellen
יַלְדָּה צְעִירָה תְּסַפֵּר סִיפּוּר יָשָׁן
yaldáh tze'iráh tesaper sipoer yásjan

* *Bij een smichoet of constructvorm krijgt het tweede woord het lidwoord, zie Les_38.*

Les 53 – Judaica 12 - ראֹש הַשָּׁנָה Rosj Hasjanah, Joods Nieuwjaar

Met Rosj Hasjanah, het Joodse Nieuwjaar, begint misschien wel de belangrijkste tijd van het jaar voor het Jodendom. Binnen twee weken worden drie van de heiligste feesten gevierd. Na Rosj Hasjanah zijn dat op 10 Tisjri Grote Verzoendag en op 15 Tisjri het Loofhuttenfeest, dat een week duurt, en wordt afgesloten met Vreugde der Wet.
Deze periode wordt de עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה asèrèt yeme teSjoevah genoemd, de Tien dagen van inkeer/ berouw, of יָמִם נוֹרָאִים yámim norá'im, de ontzagwekkende dagen.

Dit is een een periode van inkeer (*tesjoeva*) waarin wordt verwacht dat slechte daden tegenover andere personen en God worden bijgesteld en verzoend (voor zover dit niet al is gebeurd).

Rosj Hasjanah wordt gevierd op de eerste twee dagen van de maand Tisjri, tussen half september en begin oktober, overeenkomstig Leviticus/Wayiqra 23:24 (en Numeri/Bamidbar 29:1) '*In de zevende maand nu, op de eerste dag van de maand, moet u een heilige samenkomst houden; geen enkel dienstwerk mag u dan doen. Het is voor u een dag aangekondigd door bazuingeschal*. (HSV). De oorspronkelijke naam voor deze dag is יוֹם תְּרוּעָה yom teroe'áh, Dag van Bazuingeschal, van sjofar-tonen of Gejubel, of יוֹם הַשּׁוֹפָר Yom

Hasjofár, Dag van de Ramshoorn of Dag van de Bazuin.
Aangezien de Joodse maanden parallel lopen met de maanstanden, valt Rosj Hasjanah altijd op Nieuwe Maan, en dan is het in de zuidelijke landen 's nachts èchт donker.

Het klinkt misschien wat verwarrend, om aan het begin van de zevende maand Nieuwjaar te vieren. Maar de Heer heeft bij de uittocht uit Egypte de kalender veranderd op het moment van de eerste Pesach, zie Exodus 12:2. Wat eerst de zevende maand was, werd de eerste, wat het begin van het jaar in het voorjaar plaatste. Maar omwille van de landbouw hielden de Joden ook hun oorspronkelijke kalender aan, zodat ze nu een religieus jaar hebben, dat begint in het voorjaar, en een burgerlijk jaar, dat begint in de herfst.

De naam **רֹאשׁ הַשָּׁנָה** betekent letterlijk 'hoofd van het jaar'. Volgens de traditie werd op deze dag, in 3760 v Chr, de wereld geschapen en begon de geschiedenis der mensheid. Op deze datum begon de Joodse jaartelling.

De sjofar
De שׁוֹפָר sjofar speelt een belangrijke rol in deze dagen. Het is de gekromde holle hoorn van een ram of een antilope, waarvan het smalle eind tot een simpel mondstuk is gevormd. Hij heeft geen gaten of kleppen om de afzonderlijke tonen te vormen, dat doet de blazer uitsluitend met zijn lipspanning.
In de tijd van de Bijbel werd op de sjofar geblazen om te waarschuwen voor dreigend gevaar en om het volk op te roepen voor volksvergaderingen. Later werd hij ook gebruikt in de tempel.
Traditie is in de synagoge veelvuldig op de sjofar te blazen op Rosj Hasjanah, op Grote Verzoendag, en aan het begin van het Sjabbatsjaar. Ook in de maand Elloel, de maand van inkeer die aan Joods Nieuwjaar voorafgaat, wordt de sjofar steeds aan het einde van het ochtendgebed geblazen.
De sjofar kan op verschillende manieren worden geblazen, volgens een vastgesteld patroon:
• תְּקִעָה t^{e}qi'áh (v) 'blazen' of 'steken', een langgerekte toon,
• שְׁבָרִים sj^{e}várim (m mv) 'breuken', een reeks van drie gebroken tonen, samen net zo lang als een teqi'ah, als symbool van zuchten en snikken van spijt
• תְּרוּעָה t^{e}roe'áh (v) 'Gejubel' of 'alarm', een snelle reeks van negen staccato tonen, samen net zo lang als een teqi'ah,
• תְּקִעָה גְּדוֹלָה. t^{e}qi'áh g^{e}doláh, 'grote teqi'ah', een enkele toon die net zo lang wordt aangehouden als de adem van de hoornblazer toelaat.
De opzwepende stoten op de sjofar zijn een oproep tot inkeer voor de oordeelsdag, en symboliseren de overwinning over het kwaad.

Volgens de Joodse traditie wordt bij het blazen van de bazuin op Rosj Hasjanah drie boeken geopend:
- het Boek des Levens, voor degenen die geheel rechtvaardig zijn (צַדִּיקִים tzadiqim), van wie de namen onmiddelijk in het Boek des Levens worden geschreven,
- Een boek voor mensen die geheel boosaardig zijn, van wie de namen onmiddelijk voor het oordeel worden opgeschreven,
- Een boek voor degenen die er tussenin zitten en die nog tijd hebben om boete te doen in de tien dagen tot Yom Kippur, Grote Verzoendag.
Daarom begroeten de Joden elkaar met de woorden לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתְבוּ l^{e}sjánáh továh tikat^{e}voe, op een goed jaar en moge u ingeschreven zijn [in het boek des levens] (תִּכָּתְבוּ is een vorm van het werkwoord כָּתַב, schrijven).
Een andere wens is חֲתִימָה טוֹבָה ch^{a}timáh továh, 'moge u goed ingeschreven staan'.
Men wenst elkaar לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה l^{e}sjánáh továh oem^{e}toeqáh, 'naar een goed en zoet jaar'.
Maar de gewone wensgroet is kortweg שָׁנָה טוֹבָה Shánáh továh!

Om vorm te geven aan een 'goed en zoet jaar' is stukjes appel gedoopt in honing een geliefde lekkernij op deze dagen. Dat is wat anders dan oliebollen!

Tasjlich
תַּשְׁלִיךְ tasjlich betekent letterlijk 'je zult werpen', en het is een aanduiding voor het wegwerpen van je zonden. Op de eerste dag van Rosj Hasjanah zoeken veel Joden (volgens een wat omstreden traditie) stromend water op, waarin zij symbolisch hun zakken legen van broodkruimels of steentjes. Daarbij reciteren zij de tekst Micha 7:18-19 *'Wie is een God als U, Die de ongerechtigheid vergeeft, Die voorbijgaat aan de overtreding van het overblijfsel van Zijn eigendom? (...) ja, U zult al hun zonden werpen in de diepten van de zee.* (HSV).
Afbeelding: Jews in Rosj Hasjanah on Aleksander Gierymski's picture "*Święto trąbek I*" (Wikipedia)

Woordenschat

בֵּרַךְ , בֵּירַךְ	berach [pi'el]	Zegenen, (be)groeten, feliciteren
בְּרָכָה	b^{e}rácháh (v)	Zegenspreuk, groet, gelukwens
בֶּרֶךְ	bèrèch (v)	Knie. *Zegenen heeft te maken met knielen!*
גִּבּוֹר	gibbor (m)	Held
גִּיבּוֹרִי, גִּבּוֹרִי	gibbori (bn)	Heldhaftig
גַּם	gam (bw)	Ook, bovendien
דּוֹד	dod (m)	Oom, geliefde,vriend
הֵרִים	herim, (*vorm van* רום	*Opheffen, optillen, verheffen [hif'il], zie les 43*).
חָזָק	cházáq (bn)	Sterk, krachtig, stevig
חֲתִימָה	ch^{a}timáh (v)	Epiloog, ondertekening, uiteinde, slot
יוֹם	yom (m)	Dag, meervoud יָמִים ; construct יְמֵי y^{e}me
כַּף	kaf (v)	Handpalm, voetzool, lepel כפות (mv) כַּפַּיִם (tweevoud)
כְּפָר	kfár (m)	Dorp
בַּכְּפָר	bakfár	'Buiten', op het land
מֶלֶט	mèlèt (m)	Specie, cement, 'de bouw'
מָסַר	másar [pa'al]	Overbrengen, afleveren
מָתוֹק	mátoq (bn m)	Zoet, lieflijk מְתוּקָה m^{e}toeqáh (bn v; let op de veranderde klanken)
נוֹטֵר	noter (m)	Wachter, hulpagent
נטורי קרתא	*(Aramees), Neturei Karta 'Hoeders van de Stad', anti-zionistische orthodoxe organisatie.*	
נוֹרָא	noráh (bn)	Vreselijk, verschrikkelijk, ontzagwekkend
נִיר	nir (m)	Akker, bouwland
נִמְסַר	nimsar [nif'al]	Overhandigd worden, afgeleverd worden
עִיר	ir (v!)	Stad עָרִים árim
עָמַל	ámal [pa'al]	Hard werken
עָמָל	ámál (m)	Harde arbeid
עָמֵל	ámel (m)	Arbeider, zwoeger
עַשֶּׂרֶת	asèrèt (v)	Tiental; afgeleid van עֶשֶׂר èsèr (tw v) Tien
צַדִּיק	tzadiq (bn)	Rechtvaardige צַדִּיקִים tzadiqim
רֹאשׁ	rosj (m)	Hoofd, kop, aanvoerder, begin
שֶׁבָר	sjèvèr (m)	Breuk (ook rekenkundig); שְׁבָרִים sj^{e}várim gebroken sjofarklanken
שׁוֹפָר	sjofár (m)	Ramshoorn; trompet, bazuin
שָׁמַר	sjámar [pa'al]	Bewaken, bewaren; opslaan (bestand)
מִשְׁמֶרֶת	misjmèrèt (v)	Wachtpost, bewaker; conservering
תְּקִעָה	t^{e}qi'áh (v)	Het blazen of steken van een trompet
תְּרוּעָה	t^{e}roe'áh (v)	Gejubel; alarm; reeks korte sjofarklanken
תְּשׁוּבָה	t^{e}sjoeváh (v)	Berouw, inkeer

Bronnen: *Youtube, millon, www.hebrewsongs.com, www.hebrew-verbs.co.il; Israel Today magazine; nl.wikipedia.org; 51 Holyday songs for Eyal.*
Zie ook: *Video https://youtu.be/r0jhTVEgk2s Can we bless the Lord?; https://youtu.be/p-3qK86e08Y Blazen van de sjofar; uitleg Rosj Hasjana, Radio Israël.*

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord בֵּרַךְ {berach} [pi'el] Zegenen (*to bless*). Controleer jezelf op de website www.hebrew-verbs.co.il.

Persoon	*Tegenwoordige tijd*		*Verleden tijd*		*Toekomende tijd*		*Persoon*
Ik (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אֲנִי
Ik (v)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אֲנִי
Jij (m)	מְבָרֵךְ	m^{e}várech	.....	.....	.....	.....	אַתָּה
Jij (v)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אַתְּ
Hij	.....	.....	.....	.....	.....	.....	הוּא
Zij	.....	.....	.....	.....	.....	.....	הִיא
Wij (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אַתֶּם
Jullie (v)	.....	.....	בֵּירַכְתֶּן	berachtèn	.....	.....	אַתֶּן
Zij (m)	.....	.....	.....	.....	יְבָרְכוּ	y^{e}várchoe	הֵם
Zij (v)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	הֵן

Geb. wijs: m: ....., v:....., mv: ....., Infinitief: לְבָרֵךְ l^{e}várech

Opdracht 2: Beluister het liedje *Shanah tovah*, volg de tekst, en schrijf er de klinkertekens, de uitspraak en de vertaling bij. Veel woorden bevatten voor- en achtervoegsels; herken die en knip ze er af, voordat je in de woordenlijst gaat zoeken. Je bent er wel een uurtje mee bezig. Zie ook de woordenlijst, Les_75 www.youtube.com/watch?v=rWmFCveep6Y of www.youtube.com/watch?v=46iJ9bg2bzA (met reclame) of www.youtube.com/watch?v=lBRzp3gByG0 (voor kinderen).

שנה הלכה, שנה באה .....

אני כפי ארימה .....

שנה טובה לך, אבא, ...

שנה טובה לך, אמא .....

שנה טובה, שנה טובה! .....

שנה טובה לדוד גיבור .....

אשר על המישמרת .....

ולכל נוטר, בעיר, בכפר, ...

ברכת "חזק" נמסרת. .....

שנה טובה, שנה טובה! .....

שנה טובה לכל עמל .....

בניר וגם במלט, ...

שנה טובה ומתוקה .....

לכל ילדה וילד! .....

שנה טובה, שנה טובה! .....